

গণ-প্রদত্ত বাংলাদেশ পরিকার

৭৩

গ্রেট কুটেন ও উত্তর আয়ারল্যান্ড মুসলিম পরিকারের ঘর্থে
বুদ্ধি-বিনিয়োগ সূমির ও সংরক্ষণের জন্য

চুক্তি পত্র

গণ-প্রদত্ত বাংলাদেশ পরিকার এবং গ্রেট কুটেন ও উত্তর আয়ারল্যান্ড
মুসলিম পরিকার ;

এক ডাক্টের নাগরিকগণ ও সোসাইস্যুহের জন্য অন্য রাষ্ট্রীয় ভূখন্তে অধিবক্তৃ
বুদ্ধি-বিনিয়োগের ফেডে অনুমূল পরিবেশ সূচিতে ইচ্ছা প্রোষ্ঠা বরিয়া ;

আনুর্জিত চুক্তির অধীন অনুরূপ বৃ.জ-বিনিয়োগের ফেডে উৎসাহ প্রদান এবং
প্রারম্ভিক সংরক্ষণ, ব্যক্তিগত চেবদায়িক উদ্যোগ গ্রহণে উন্নীশনের পথাবক হইবে
এবং উভয় রাষ্ট্রের সূমির সাধন করিবে, ইহা সুবিধা দরিয়া ;

নিম্নরূপ চুক্তি সম্পাদন করিতে সম্ভত হইয়াছেন :-

୩୯

ଏହି ଚୃତିକର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ—

(କେ) "କୋଣ୍ଠାନୀ" ବନିତେ ବୁଝାଇବେ —

(୧) ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଦେତେ, ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଯେ ଦୋନ ଅଥେ ଆପାତତଃ ବଳବନ୍ତ ଆଇମେର ଅଧୀନ ସଂବିଧିବନ୍ଧ ବା ତୈତିଷ୍ଠୁର୍ତ୍ତ କରେଇରେନ, ବାରମ୍ବା-ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବା ସମିତିମୂଳ୍କ,

(୨) ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ଫେଣେ, ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ଯେ ଦୋନ ଅଥେ ଅଧିକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏହି ଚୃତିକର ଆଓଡ଼ା ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ ପାଇଁ ପରିବାର ପରିବହନ କରିବାକୁ ଯୁଦ୍ଧକାଳେ ବଳବନ୍ତ ଆଇମେର ଅଧୀନ ସଂବିଧିବନ୍ଧ ବା ଗଠିତ କରେଇରେନ, ବାରମ୍ବା-ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବା ସମିତିମୂଳ୍କ,

(୩) "ନାଗଗିରିକପୁଣ୍ୟ" ବନିତେ ବୁଝାଇବେ —

(୧) ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଦେତେ, ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଆପାତତଃ ବଳବନ୍ତ ଆଇମେରାନୁମାରେ ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଜନକାରୀ ପାଦାର ବାତିଳଗଣ ,

(୨) ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ଫେଣେ, ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ଯେ ଦୋନ ଅଥେ ଅଧିକାରୀ ଆନୁର୍ଦ୍ଧାତିକ ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ କରିବାକୁ କାହା ଯେ ଏହା ଏକାକିର୍ତ୍ତ ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ନାଗଗିରିକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଜନକାରୀ ପାଦାର ବାତିଳଗଣ ,

(୪) "ବୃଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ" ବନିତେ ଏକବତାବେ ନା ଇହିଲେଖ ନିମ୍ନେ ରାଖିବ ବିଷୟ ମୁହଁ ବିଶେଷତବେ ଇହାର ଅନୁର୍ଦ୍ଧାତ ହିଲେ —

(୧) ଶହାର ଓ ଅଶହାର ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ ଏବଂ ବଳବନ୍ତ, ବୃଦ୍ଧତା ଅଧିକାରୀ ଆଇମେରାନୁମାରେ ନାଗଗିରିକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେ ଦୋନ ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ - ମୁହଁ ,

(୨) କୋଣ୍ଠାନୀମୁହଁର ଧେଯାର, ଟେକ ଏବଂ ଫଣଟ୍ସମୁହଁ ଅଧିକାରୀ ଏଇଲୁଗ କୋଣ୍ଠାନୀମୁହଁର ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ ମୁହଁର ମୁଖ୍ୟମୁହଁ ,

(୩) ଆଧିକ ମୂଳ ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ ଚୃତିକର ଅଧୀନେ ଏହି କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟ ସଞ୍ଜ୍ଞାନମ ବାବଦ ଦାରୀ ,

(୪) ବୁଦ୍ଧି-ବୃଦ୍ଧି-ସଞ୍ଜ୍ଞାନ-ମୁହଁ ଏବଂ ମୁନାମ୍ ,

(୫) ଆଳ୍ବିକ ସଞ୍ଜ୍ଞାନ ଅନୁମାନ, ଅନୁମାନ, ଆଶଙ୍କା ବା ସମ୍ମାନିକ ବାବଦ ଧେଯାତ ଗହ ଏହି ଆଇମେର ଦ୍ୱାରା ଅଧିକାରୀ ଚୃତିକର ଅଧୀନେ ଏହିତ ସାରନିକ ଧେଯାତସମୁହଁ ,

(୫ୟ) "ଭୂଥଳ" ବନିତେ ବୁଝାଇବେ —

(୧) ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଦେତେ, ଯେ ଲୋକାଙ୍କ ଗଣ-ପ୍ରତାନୀ ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ସଂବିଧାନ ବଳବନ୍ତ ରହିଥାଏ ଏବଂ ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଭୂଥଳ-ଶୀଘ୍ର ବର୍ଷିତ ଏହି ଦୋନ ମୁହଁ ଏକାକିର୍ତ୍ତ ବା ମୁହଁ-ବଳଦେଶ, ଯେ ସବଳ ଏକାକି ଆନୁର୍ଦ୍ଧାତିକ ଆଇନ ଓ ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ଆଇମେରାନୁମାରେ ବାଲୋଦମେଶ୍ୱର ସାରିତୋଷ ଅଧିକାର ବିଦ୍ୟାମ ଦେଇ ସବଳ ଏକାକି ;

(୨) ଯୁଦ୍ଧକାଳେର ଫେଣେ, ଟ୍ରେଟ ଟ୍ରେଟ ଓ ଟ୍ରେଟ ଆମ୍ବାନିଯାତ ଏବଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ -୧୧ ଏହି ଦିଧାନାନ୍ତାନ୍ତା ଯେ ସବଳ ଏକାକି ଏହି ଚୃତିକର ଆଓଡ଼ା ସଞ୍ଜ୍ଞାନିକ ପରିବହନ କରିବାକୁ ଏହା ଏକାକି ଏକାକି ।

(୩) "ପ୍ରତିକାନ୍ତ" (ରିଟାର୍ଡ୍) - ବନିତେ ବୃଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ନାମ ଏବଂ ବୁଝାଇବେ ଏବଂ ଏକବତାବେ ନା ଇହିଲେଖ ବିଶେଷତବେ ଲାତ, ମୁଦ, ମୁନ୍ତରୀ-ମୁନାହା, ଲତ୍ତାତ୍ପ, ମୁହଁମୁହଁ (ରମ୍ଯାନଟି) ଅଧିକାରୀ ଏହାର ଅନୁର୍ଦ୍ଧାତ ହିଲେ ।

ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ - କୃତି ଓ ସଂରକ୍ଷଣ

- ୧୧) ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପ୍ରତୋକ ସତ ଶ୍ରୀମ୍ଭ ଭୁଖନେତ୍ର ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଅନ୍ୟ ପହେର ମାଗରିବିଗଣ ଓ ହୋପାନୀସମୁହେତ୍ର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗେଯ ଦନ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ ଓ ଅନୁକୂଳ ବରିଦେଶ ସୁତିନ୍ ବରିଦେନ ଏବଂ ଏହି ଚୁଡ଼ିମ ସମୟରେ ହୈବାର ସମୟ ଉଥାର ପ୍ରଚଲିତ ଆଇନେର ଦ୍ୱାରା ଅର୍ପିତ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରାର ଅନ୍ୟ ଉଥାର ଅଧିକାର ସମ୍ପର୍କେ ଉଚ୍ଚ ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗେଯ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦାନ କରିବେ ।
- ୧୨) ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଏହି ପହେର ମାଗରିବିଗଣ ଅଥବା ହୋପାନୀସମୁହେତ୍ର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ କେତେ ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଅନ୍ୟ ପହେର ଭୁଖନେତ୍ର, ପର୍ବତେନେତ୍ର ମୁଣ୍ଡି ଓ ମୁସମ ବ୍ୟବଶ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ହେବେ ଏବଂ ଉଥାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାରେ ଓ ନିରାଗତ ଥାଇବେ । ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ କୋମ ଏହି ଅନ୍ୟ ପହେର ମାଗରିବିଗଣ ଓ ହୋପାନୀସମୁହେତ୍ର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗେର ବ୍ୟବଶ୍ୟାମନା, ବ୍ୟବହାରିକ, ବ୍ୟବହାର, ତୋଗ ଦରନ କିମ୍ବା ହସ୍ତକ୍ଷେତ୍ର କେତେ ହୋମ କେଯୋଡ଼ିକ ଅଥବା ଏକବାତମୂର୍ତ୍ତ ବ୍ୟବଶ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ପ୍ରକାର ଫିତିପାଖ କରିବେନ ନା । ଚୁଡ଼ିମ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପ୍ରତୋକ ସତ ଅନ୍ୟ ପହେର ମାଗରିକ ଓ ହୋପାନୀସମୁହେତ୍ର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ସମ୍ପର୍କେ କୋନ ବାଧ୍ୟବାଧକତା ଥାଲନେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବନ୍ଦ୍ର ହେଲେ ତାହା ଥାଲନ କରିବେ ।

“ପର୍ବତୀ-ଆନୁଦୂଳ-ଶାଶ୍ଵତ ତାତି”-ବିଧାନମୂଲ

- (୧) ଚୁଡ଼ି-ସଫାଦବକାରୀ ଦୋଷ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁ ଡୁଖକେ, ହତୀଯ ଦୋଷ ରାଷ୍ଟେର ନାଗଛିତଗଣ ଓ ଦୋଷାବୀପଦ୍ମହେର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ଏବଂ ମୁନାକାର ବେଳାଯୁ ଯେ କାବ୍ୟା ଶ୍ରହନ କରେବ ଚୁଡ଼ି-ସଫାଦବକାରୀ ଏବଂ ପଦେର ନାଗଛିତଗଣ ବା ଦୋଷାବୀପଦ୍ମହେର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ଓ ମୁନାକାର କେତେ ତମଶେବା କମ ଅନୁଦୂଳ କାବ୍ୟା ଶ୍ରହନ କରିବେ ନା ।
- (୨) ଚୁଡ଼ି-ସଫାଦବକାରୀ ଦୋଷ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁ ଡୁଖକେ, ହତୀଯ ରାଷ୍ଟେର ନାଗଛିତଗଣ ଅଥବା ଦୋଷାବୀପଦ୍ମହେର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗେର କାବ୍ୟାଶବ୍ୟା, କାବ୍ୟାର, ତୋଗ-ଦର୍ଶନ ଅଥବା ହୃଦୟର ମେତେ ଯେବୁଳ କାବ୍ୟା ଶ୍ରହନ କରେବ, ଚୁଡ଼ି-ସଫାଦବକାରୀ ଏବଂ ପଦେର ବେଳାଯୁ ତମଶେବା କମ ଅନୁଦୂଳ କାବ୍ୟା ଶ୍ରହନ କରିବେ ନା ।

ନୋଟିଶମ୍ ର ଇତିଶୂରଣ

- (୧) ଚୁଡ଼ି-ସମାଦରକାରୀ ଏକ ପଦେର ନାଗରିକଗଣ ବା ହୋଲାରୀମୁହେର ଶୁଣ୍ଡି-
ବିବିଧୋଷନ୍ୟୁହ ଚୁଡ଼ି-ସମାଦରକାରୀ ଅନ୍ୟ ପଦେର ତୁଳନେ ଯୁଦ୍ଧ ବା ଅନ୍ୟବିଧ
ସମ୍ପଦ ସଂଘର୍ଷ, ବିକାର, ଆତୀଯ ଫରୁଜୀ ଅବଶ୍ୟ, ବିଦ୍ରୋହ ଅଥବା ଦାଙ୍ଗା-ହଙ୍ଗାମାର
କାରଣେ କଟିଶୁଳ୍କ ହିଁଲେ ଚୁଡ଼ି-ସମାଦରକାରୀ ଶୈଖୋତ୍ସବ ଏବଂ ତାଁହାଦେର ବିଜୟ
ନାଗରିକଗଣ ବା ହୋଲାରୀମୁହେ ବା ଯେ କୋନ ଇତିଶୂରଣ ରାଷ୍ଟ୍ରୀର ନାଗରିକଗଣ ଅଥବା
ହୋଲାରୀମୁହେର ବେଳାତ୍ୟ ଶୁଣ୍ଡିଶ୍ଵାଗନ, ଇତିଶୂରଣ, ବେଳାରତ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ ଅଥବା ଅନ୍ୟବିଧ
ବିଶ୍ଵତିର ଦେବ୍ୟ ଯେତୁ ଯାବଶ୍ୟ ପ୍ରତିବେନ ତଦନ୍ତେବେ କମ ଅନୁତୁଳ ବାବଶ୍ୟ
ଥିବା ଫରିବେନ ବା ,
- (୨) ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ୧ ମୁଦ୍ରାର ହାବି ବା ଘଟାଇଯା ଚୁଡ଼ି-ସମାଦରକାରୀ ଏକ ପଦେର
ଯେ ମହିମା ନାଗରିକ ଏବଂ ହୋଲାରୀ ଉପରେ ପ୍ରାରାତ୍ୟ ବର୍ଷିତ ଯେ କୋନ ପରିଚିତି
ଦେବ୍ୟ ଚୁଡ଼ି-ସମାଦରକାରୀ ଅନ୍ୟ ପଦେର ତୁଳନେ—
- (୩) ଇହାର ବାହିବୀନ୍ୟୁହ ବା କର୍ତ୍ତୃତ ଦ୍ୱାରା ତାଁହାଦେର ପକ୍ଷତି ହୁଏସ ଦଖନ କରନେର
କଲେ, ବା
- (୪) ଶୁଦ୍ଧବିଶ୍ଵଇ ଦ୍ୱାରା ସଂଘର୍ଷ ନା ହିଁଲେ ଅଥବା ପରିଚିତିର ପ୍ରାଣୀଜନେ ଦରକାର
ବା ହିଁଲେ ଇହାର ବାହିବୀନ୍ୟୁହ ବା କର୍ତ୍ତୃତର ଦ୍ୱାରା ତାଁହାଦେର ପକ୍ଷତି ଅନ୍ୟଦେର
କଲେ,
- ଯେ ଟଟୁ-ଦତି ହିଁବେ ତାହାର ଶୁଣ୍ଡିଶ୍ଵାଗନ ଅଥବା ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇତିଶୂରଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ
ବରିତେ ହିଁବେ । ଉପରି-ଉପର କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପେର କଲେ ଅର୍ଥ-ପରିଶୋଧ ପତଶୀଯ ସକ୍ତବ
ଅବାଦେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନଘୋଗ ହିଁବେ ।

ସୁତ୍ରମିଳନମ

- (୧) ଚୁଡ଼ିଙ୍ଗ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଏକ ପଦେର ଭୂଷଣେ ଚୁଡ଼ିଙ୍ଗ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଅନ୍ୟ ପଦେର ନାଗପିଲିଙ୍ଗଣ ଅଥବା ବୋଷାନୀସମୁହର ବିନିଯୋଗଗୃହତ ଶୁଦ୍ଧିସମୁହ ପ୍ରଥମୋତ୍ତ ପଦେର ଆଜମୁଦ୍ରିତ ଚାହିନାର ସହିତ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁସ୍ଵାରେ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ବାଟୀତ ଏବଂ ତୁରିତ, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଓ କର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାତ୍ମିକ ଫଟିଶୁରଣ ପ୍ରଦାନ ନା ବରିଯା ରାଷ୍ଟ୍ରାଭିତ୍ତ ବା ଅଧିକରଣ (ଅତଃପର ଅଧିକରଣ ବନିଯା ଉତ୍ତିଥିତ) କରା ଥିବେ ନା । ଉତ୍ତର ବିନିଯୋଗଗୃହତ ଶୁଦ୍ଧିର ଅଧିକରଣର କଥା ବସହିତ ହଇବାର ଅବାରହିତ କୁର୍ବିର ଶୁର୍ମୂଳ୍ୟର ଗମନପିଲାନ ଅର୍ଥିତ ଉତ୍ତର ଫଟିଶୁରଣ ବନିଯା ଗଣ୍ୟ ଥିବେ, ଇହା ଅବିଲମ୍ବେ ପ୍ରଦାନ କରିଲେ ହିଁବେ ଏବଂ ବାର୍ତ୍ତାର ତାତ୍କାଳିନୀଯୋଗ ଓ ଅବାଧ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନୀୟୋଗ ଥିବେ, ଅଧିକରଣ ଏବଂ ଫଟିଶୁରଣର ପରିବାନେର ବୈଷତା ଆଇନେର ସଥାଯ୍ୟ ପ୍ରତିଯା ଅନୁଶର୍ଣ୍ଣ ଶୁର୍ବୀମବ କରା ଯାଇବେ ।
- (୨) ଚୁଡ଼ିଙ୍ଗ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଏକ ପଢ଼ ଯଥନ ଦ୍ୱୀପ ଭୂଷଣେର ଦୋନ ଅଥେ ବଳବନ୍ ଆଇନେର ଅଧୀନେ ମଧ୍ୟଧିବକ୍ଷ ଅଥବା ଗଠିତ ଦୋନ ବୋଷାନୀ, ଯାହାତେ ଚୁଡ଼ିଙ୍ଗ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଅନ୍ୟ ପଦେର ନାଗପିଲିଙ୍ଗ ଅଥବା ବୋଷାନୀସମୁହର ଶେଯାରସମୁହର ଦେଖାଇ ଆହେ ଏହିପଥ ଦୋଷାନୀର ପରିଦର୍ଶନମଧ୍ୟରେ ଅଥବା ବୋଷାନୀସମୁହ ଯାଥାରା ଐ ଶେଯାରସମୁହର ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଦିଲେ, ତୁରିତ ବିନିଯୋଗଗୃହତ ଶୁଦ୍ଧିର ଜନ୍ୟ ମୁହଁ, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଏବଂ ବାର୍ତ୍ତାରୀ ଫଟିଶୁରଣ ଦାନେର ନିକଟଯାର ଅନ୍ୟ ଏଇ ଅନୁଚ୍ଛେଦେର (୧) ସାରାଟ ରିଧାନାରନୀ ଯତ୍ନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ସୁର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ ବରିବାର ନିକଟଯାତା ଦିବେନ ।

ଶୁଦ୍ଧି-ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ

ଚୂତିନ-ଧର୍ମାନ୍ଵଦାତୀ ପରିକ ଏହ ଶୁଦ୍ଧି-ବିଭିନ୍ନଗେର ଦେଖେ, ଚୂତିନ-ଧର୍ମାନ୍ଵଦାତୀ ଏକ ପଞ୍ଜିର ନାଗରିକ ବା ଦୋଷାବୀଶପୁରେ ଉଚ୍ଚ ଶୁଦ୍ଧି ଓ ଉଚ୍ଚ ଶୁଦ୍ଧି-ବିଭିନ୍ନଗେ ବାବଦ ପୁନାଳ୍ପାର ଅବାଧ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନର ଫିଚ୍‌ଫ୍ଲାଟା ପ୍ରଦାନ ଦରିବେନ, ତବେ ଉଚ୍ଚ ଫିଚ୍‌ଫ୍ଲାଟା ପ୍ରଦାନ, କାତିଜନ୍ମନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଓ ଅର୍ଥବୈତିକ ଶତ୍ରୁଷିତିର ଶ୍ରଦ୍ଧିତେ ଚୂତିନ ପ୍ରତ୍ୟାକ ଏହ ଉତ୍ସାର ଆଇନ ଯୋଗାଦେକ ଯେ ପରିନ ବନ୍ଦତା କାହୁଁ ସଂଗ୍ରହତାବେ ଓ ସରନ ବିଦୁଷେ ଉତ୍ୟୋଗେର ଅବିନାଶୀ ମେଇ ସହନ କଣିତା ପ୍ରଯୋଗେର ଅଧିକାରେର ଶର୍ତ୍ତ ସାଥେକି ହିଇବେ ।

ব্যক্তিগতসমূহ

এই চুক্তির যে কোন পক্ষের অথবা কোন চৃতীয় রাষ্ট্রের নাগরিকগণ বা কোম্পানীসমূহকে প্রদত্ত কর অনুমতি নয় এবন সুবিধাদি সংজ্ঞানু এই চুক্তির বিধানাবলী এবনভাবে ব্যাপ্ত হইবে না যদ্বারা কে কো অন্য পক্ষের নাগরিক অথবা কোম্পানীসমূহকে এবন সুবিধাদি, অগ্রাধিকার বা বিশেষ অধিকার দিতে বাধ্য হন যাহা নিরূপিত কার্যক্রম
নক্ষ : -

(ক) যে কোন বিদ্যমান অথবা উনিয়ন - ইউনিয়ন অথবা অনুরূপ অনুর্বাচিক চুক্তি যাহাতে চুক্তি - সম্মানসূরী পদবুঝের যে কোন পক্ষ যোগদান করিয়াছে অথবা করিতে পছর, অথবা

(খ) যে কোন শ্রি-বাটিক / আনুর্বাচিক চুক্তি অথবা ব্যবস্থা যাহা সম্পূর্ণ প্রধানতঃ করারোপ সম্পর্কিত অথবা যে কোন দেশীয় আইন যাহা সম্পূর্ণ বা প্রধানতঃ করারোপ সম্পর্কিত ।

ବିନିଯୋଗ ସଂକାଳ ବିରୋଧ ବିଶ୍ଵତିର ଜଳ ଆବୁଦ୍ଧାତିକ କେନ୍ତେ ପ୍ରେରଣ

(୧) ଚୁଟିଙ୍ଗ-ସମ୍ମାଦନକାରୀ ଉଲ୍ଲେଖ ଏହି ଏତନ୍ତର ସମ୍ଭବ ହଇଲେ ଯେ ଚୁଟିଙ୍ଗ-ସମ୍ମାଦନକାରୀ ଏକ ଶକ୍ତି ଏବଂ ଚୁଟିଙ୍ଗ-ସମ୍ମାଦନକାରୀ ଅବଶ୍ୟକ ଏହି ନାଗତିକଗମ ବା କୋପାନୀସମୁହେର ସଥେ ପ୍ରଥମୋତ୍ତମ ଏହିର ଭୂଷତେ ଅଶୋକ ଏହିର ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ସମ୍ଭାବିତ ହୋବ ଧାଇବଗତ ବିରୋଧ ଦେବୀ ମିଳି ତାହା ଆଶୋଷ ଓ ପାଲିତିର ମାଧ୍ୟମେ ବିଶ୍ଵତିର ଜଳ ୧୧୬୫ ମେଟ୍ ହେଲେ ୧୬୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ମେଟ୍ ହେଲେ ୧୬୯୫ ମାର୍ଚ୍ଚ ତାହିବେ ଏଥାଦି ଟମେ ଅବୁଦ୍ଧିତ ବନତେବଳେ ଶୁଦ୍ଧିରେତ ଆବୁଦ୍ଧାତିକ ଶୁଦ୍ଧି-ବିନିଯୋଗ ବିରୋଧ ବିଶ୍ଵତି ଅନ୍ତରେ ଅତେଷର "ହେଲ୍ପ୍" ରମିଯା ବରିତି ଉପଶ୍ରବ କରା ହେବେ । ଚୁଟିଙ୍ଗ-ସମ୍ମାଦନକାରୀ ଏହି ଗତର ଭୂଷତେ ବନବ୍ସ ଆଇମେର ଅଣ୍ଟିବେ ସଂଖ୍ୟାଧିକରଣ ବା ଗାନ୍ଧି ଜୋପାନୀର ଯାହାର ଅଧିକାଖ୍ୟ ଅଥାବା ଅବୁଦ୍ଧ ବିରୋଧ ଉନ୍ନତ ହେଲାର ଶୁଦ୍ଧି ଚୁଟିଙ୍ଗର ଅବଶ୍ୟକ କିମ୍ବା କୋପାନୀସମୁହେର ମାଲିକାନାଡୁଳନ ହେଲ୍ପାଦେ ତାହା ବନତେବଳରେ ୨୫୮୨୧୫ଥେ ୫୩୫୫୫ ମେଟ୍ ହେଲେ ଯୋଡାବେକ ଏହି ବନତେବଳରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଏବଂ ଏହିର ହୋପାନୀ ବିନିଯୋଗ କରି ହେବେ । ଯାତି ଅବୁଦ୍ଧ କୋମ ବିରୋଧ ଦେଖ ଏବଂ ବିବାଦମାର ଗତମ୍ଭୁଷ କ୍ଷାବିକୃତାବେ ପ୍ରତିକାରମୂଳକ ପ୍ରତିକାର ମାଧ୍ୟମେ କିମ୍ବା ଅବଶ୍ୟକ କିମ୍ବା ପାଇସର ମଧ୍ୟ କୋମ ମେଟ୍ରୋଟୋଯ୍ ପୌଛାଇତେ ବା ପାଇସର ତାହା ହେଲେ, ଉତ୍ତର ବିତ୍ତିଶ୍ଵର ନାଗତିକ କିମ୍ବା କୋପାନୀ ଏହି ବନତେବଳର ଅର୍ଥୀ ଆଶୋଷ ବା ପାଲିତିର ମାଧ୍ୟମେ ବିଶ୍ଵତିର ଜଳ ବିରୋଧଟି କେନ୍ତେର କିମ୍ବା କେନ୍ତେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଏବଂ ଏହି କେନ୍ତେର ସହ-ପତିତର ବରାକରେ ଉତ୍ସ ସର୍ବ ନିରିତାବେ ଆବେଦନ କାବାଇଥା ଉତ୍ସ ବନତେବଳରେ ୨୮ ଓ ୩୬ ଅବୁଦ୍ଧଦେର ରିପାର ଯୋଡାବେକ ପ୍ରାପିତ୍ତି ଶୁଦ୍ଧ କରିବେ ଶାରିବେ । ବିରୋଧ ବିଶ୍ଵତି ହେଲେ ଆଶୋଷ କିମ୍ବା ଶାରିନୀ ଏହି ଦୂରିତି ହୋବାଟି ପଞ୍ଚିକା ଦେବୀ ମିଳି ଯେ କୋମ ୫୬୩ ଏହି ଏହି କାହା ବାହିଯ୍ୟ ନାଭ୍ୟାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିତ୍ତିଶ୍ଵ କାହିଁ ବା କୋପାନୀର ଶାରିବେ । ବିବାଦମାର ଏହି ଏହି କାହିଁ ବା କୋପାନୀ ତାହାର/ଇହାର କିମ୍ବା ପର୍ବତୀ ବା ମର୍ମର ହିତିର ଜଳ ବିନା କାହା ବାହିଯ୍ୟ ଅବୁଦ୍ଧରେ ଦେଖାଉଛି ନାତ କରିଯାଇଛେ ଏହି ସର୍ବ କୋମ ଆଶ୍ରିତ ପ୍ରାପିତ୍ତି ଚଳା କାଳେ କିମ୍ବା କୋମ ରୋଫ୍ଫେନାମ ବନବ୍ସ କରିପେ କରିବେ ଶାରିବେ ନା, ଯାତି ନା ।

(୨) କେନ୍ତେର ସହ-ପତିତ ଅର୍ଥାତ ଉତ୍ସକ ଗାନ୍ଧି ହୋବ ଆଶୋଷ ବିଶ୍ଵତି କରିବାର କିମ୍ବା କୋମ ଶାରିନୀ ପ୍ରାଇବ୍ୟୁନାନ ଏହି ସର୍ବ ନିରାକୁ ଦେବ ଯେ ବିରୋଧଟି କେନ୍ତେର ଏହିଯ୍ୟାରକୁଣ୍ଡ ନନ୍ଦ ଅବବା

(୩) ଚୁଟିଙ୍ଗ-ସମ୍ମାଦନକାରୀ ଅବଶ୍ୟକ ଏହି ଶାରିନୀ ପ୍ରାଇବ୍ୟୁନାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରମତ୍ତ ରୋଫ୍ଫେନାମ ପାନିଯା ଚଲିବେ ବାର୍ଷ ହନ ଅଥବା ଉଦ୍ଦୟୁଗୀନୀ ଚଲିବେ ଅପରାଧ ହନ ।

ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର ମଧ୍ୟ ବିବାଦ

- (୧) ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର ମଧ୍ୟ ଏହି ଛୁଡ଼ିର ବିମାର୍ଯ୍ୟ ବା ଡ୍ରୋଫ ସଂପର୍କ ବିବାଦ, ଯପି ମଞ୍ଚର ରୟ, ତବେ କୁଟୀନୈତିକ ପରାମାର୍ଯ୍ୟ ବିଷ୍ଣୁତି କରା ହେବେ ।
- (୨) ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର ମଧ୍ୟ କୋମ ବିବାଦ ଯପି ଏହେବେ ବିଷ୍ଣୁତି କରା ନା ଯାଏ, ତାଥା ହେଲେ ଯେ କୋମ ପଛେ ଅନୁରୋଧବର୍ତ୍ତମ ବିବାଦଟି ସାନିଶୀ ଟୋଇବୁନାଳେ ଖେଳ କରା ହେବେ ।
- (୩) ଏହେବୁ ସାନିଶୀ ଟୋଇବୁନାଳ ଉଠେକ ଦଟେଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପକ୍ଷଜିତେ ଗଠିତ ହେବେ । ସାନିଶୀର କନ୍ୟ ଅନୁରୋଧ ତାପିର ମୁଦ୍ରି ମାସେର ମଧ୍ୟ ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଉଠେକ ପଛ ଟୋଇବୁନାଳର ଏକଜନ ନଦମ୍ୟ ନିଯୋଗ ବିବିଦନ । ଐତିହ୍ୟ ପୁରୈଜନ ନଦମ୍ୟ କୋମ ଛୁଟିଯୁ ବାଟୁଟେ ଏକଜନ ନାମବିବକେ ଶନୋନୀତ କରିବେଳ ଯପି ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅନୁଯୋଦନବର୍ତ୍ତମ ଐତିହ୍ୟ ଟୋଇବୁନାଳର ଚୟାରଯାନ ନିଷ୍ପତ୍ତ ହେବେଳ । ଅବା ପୁରୈଜନ ନଦମ୍ୟ ନିଯୋଗେର ମୁଦ୍ରି ମାସେର ମଧ୍ୟ ଚୟାରଯାନ ନିଯୋଗ କରା ହେବେ ।
- (୪) ଯପି ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଦେ (୩) ପ୍ରାରମ୍ଭ ବର୍ତ୍ତି ଯେଗୁନେବେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ରିଯ୍ୟ ନିଯୋଗଦାନର ବ୍ୟବହାର କରା ନା ହୁଁ, ତାଥା ହେଲେ ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର ଯେ କୋମ ପଛ, ଅନ୍ୟ କୋମ ଛୁଡ଼ିର ପରିଦାନ, ଆନୁର୍ଧାତିକ ବିଚାର ଆଦାନରେ ପ୍ରେସିଡେନ୍ଟକେ ଡ୍ରୋଫର୍ନ୍‌ର ନିଯୋଗଦାନର ବ୍ୟବହାର ପ୍ରଥମେ କନ୍ୟ ଆଦାନ କାନ୍ଦିତ ପାରିବେ । ଯପି ପ୍ରେସିଡେନ୍ଟ ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର କୋମ ପଛେର ନାଗଦିକ ହନ ଅଥବା ଯପି ଡିବି ଡ୍ରୋଫର୍ନ୍ ଆଦାନରେ ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି ପାଇଁ କାନ୍ଦିତ ହୁଁ, ତବେ ଡିନି ଯପି ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି ପାଇଁ କରା ହେତେ ନିଷ୍ପତ୍ତ ହନ, ତାଥା ହେଲେ ଅନୁର୍ଧାତିକ ବିଚାରାନଥୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରୀନିତ ନଦମ୍ୟ ଯପି ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର କୋମ ପଛେର ନାମବିବକେ ଶନୋନୀତ ପାରିବେ ।
- (୫) ସାନିଶୀ ଟୋଇବୁନାଳ ସର୍ବୀପରିନ୍ଦ ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଉପନୀତ ହେବେଳ । ଏହେବୁ ନିଷ୍କାନ୍ତ ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତ ହେତୁ ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଟୋଇବୁନାଳ ଅବଶ୍ୟ କୁଟୀ ଅବଶ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିତେ ପାରିବେ ଯେ, ବ୍ୟବହାରର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ପଢ଼ୁଥେର କୋମ ଏବଂ ପଛ ବହନ କରିବେଳ, ଏବଂ ଏହି ବ୍ୟବହାର ଛୁଡ଼ିଃ-ସମ୍ପାଦନକାରୀ ଡେକ୍‌ପାର୍ଟି ପଛେର କନ୍ୟ ବାଧ୍ୟାମୂଳକ ହେବେ । ଟୋଇବୁନାଳ ଶ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷ୍ଣୁତି ବିର୍ଦ୍ଦିରଣ କରିବେ ।

ପ୍ରତିଶ୍ରାବନାପରମ

ସମ୍ବନ୍ଧି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ହୋଇ ଏହି ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଅପର ପଛେର ତୁଳନାରେ
ବୁଝି-ବିନିଯୋଗ ବା ଉତ୍ସାର ହୋଇ ଅଥେ ବିନିଯୋଗ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇ ଫତ୍ତିଗୁଡ଼ର ପୁଚ୍ଛନେବାର ଅଧିନିବୋର
ଏହି ପ୍ରଦାନ କରେନ ତାହା ହିଁଲେ ଦେଖୋତ୍ତୁ ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଏହି -

- (କ) ପ୍ରଥମୋତ୍ତୁ ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ପଛେର (ଅଧିବା ଉତ୍ସାର ଯନୋନୀତ ଏହେଲୀ) ନିକଟ
ଫତ୍ତିଗୁଡ଼ର ପୁଚ୍ଛନେବାର ଆଶ୍ରମ ପଛେର ବିଧିକାର ବା ଦାରୀର ମୁଦ୍ର-ବିନ୍ୟୋଗ ଆଇନରେ
ଅଧିନିବେ ଟେକ ଅଧିବା ବୈଷ ଆଇନମୁଖ ଲେବ-ଲେନେତ ଅନୁସରଣ ବନ୍ଦର୍ବ୍ୟ ଟେକ,
ଏବଂ
- (ରେ) ପ୍ରଥମୋତ୍ତୁ ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ପଛେର (ଅଧିବା ଉତ୍ସାର ଯନୋନୀତ ଏହେଲୀ)
ପ୍ରତିଶ୍ରାବନାପରମ ପୁଚ୍ଛା ଅନୁମୂଳ ପଦେର ଅଧିକାର ପ୍ରତ୍ୟୋଗ ଓ ଦାରୀ ବନ୍ଦର୍ବ୍ୟ ବରାର
ଅଧିକାର ହିଁଲେ

ବନିଯା ଶ୍ରୀରାଜ ପରିବେଳ ।

ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ପ୍ରଥମୋତ୍ତୁ ଏହି (ଅଧିବା ଉତ୍ସାର ଯନୋନୀତ ଏହେଲୀ) ସମ୍ବନ୍ଧି-
ପରମ କରେନ ତବେ ଅନୁମୂଳ ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଦେଖୋତ୍ତୁ ପଦେର ତୁଳନାର ହୋଇ ଯାଦାନତ ବା
ଟେଇରୁମାତ୍ର ପଦାହେ ବା ଅନ୍ୟ ହୋଇ ଅବଶ୍ୟକ ପ୍ରେତିତେ ଉତ୍ସାର ମୁଦ୍ରାର-ପୁର୍ବମୁଦ୍ରିର ମାଧ୍ୟ ଏବଂ ପରିମାଣେ
ଅନୁମୂଳ ଅଧିକାର ବା ଦାରୀ ବୋଧନୀ ବିଧିକାର ଅଧିନାରୀ ହିଁଲେବେଳ । ସମ୍ବନ୍ଧି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ପ୍ରଥମୋତ୍ତୁ
ଏହି ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଅପର ପଦେର ଆଇନମୁଖ ପୁର୍ବା ହୋଇ ଏହି ନାତ କରେନ ତାହା ହିଁଲେ
ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ପ୍ରଥମ ଏହି ଉପର୍ଯ୍ୟାନକୁ ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଅଧିବା ହୋଇଲାମନୀ ବା
ନାମରିଦେଇ ଉତ୍ସାର ବ୍ୟାପାରେ ଯେବୁଥ ଅନୁମୂଳ ବ୍ୟାବଶ୍ୟା ପ୍ରଥମ କରା ଥିଲୁ ଅଧିବା ଫତ୍ତିଗୁଡ଼ର ପୁଚ୍ଛନେବା
ଆଶ୍ରମ ଏହି ବୁଝି-ବିନିଯୋଗେର କାର୍ଯ୍ୟବତୀତେ ଅନୁମୂଳ ବାର୍ତ୍ତା ନିଯୋଜିତ ହୋଇ ଫତ୍ତିଗୁଡ଼ର ହେଲେ
ଯେବୁଥ ବ୍ୟାବଶ୍ୟା ପ୍ରଥମ କରା ହିଁଲେବେଳ ମେଇବୁଥ ବ୍ୟାବଶ୍ୟାର ଅଧିନାରୀ ହିଁଲେବେଳ । ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ଅପର
ପଦେର ତୁଳନା ଏଇବୁଥ ଅର୍ଦ୍ଦ ଓ ପାତନା ଚୂଡ଼ି-ପ୍ରାଦମନକାରୀ ସଂକ୍ଲିଷ୍ଟ ପ୍ରଥମ ପଦେର ଅନ୍ୟ ଉତ୍ସାର ଏହିରେ
ତୁଳନା କାହୁ ନିର୍ବିହର ଉତ୍ସାରର ଅବଶ୍ୟ ହିଁଲେ ।

કૃષ્ણાચિત્ત સંપુર્ણ

એ ચુટિં મુખ્યરે સમયે બા-અટઃપર તે કોન સમયે આનુર્જાચિક સંપર્કે હેઠળ પુરુષોભ્ય સરવાતે રે તે કૃષ્ણને દાખિલુ રહિયાછે સેરે સેરે કૃષ્ણને ચુટિં-સંપાદનકારી પદમુદ્ધેર સથે સ્વચ્છ ઉદ્ઘાટન કૃષ્ણનિઃ - ગત વિનિષ્ઠાને માધ્યમે ચુટિંની વિધાનાવનીની કાર્યક્રમા સંપુર્ણ હરૈતે પારે !

চুক্তির মেয়াদ ও অবসান

এই চুক্তির সম্বন্ধে পর্যন্ত বলবৎ থাকিবে। তাহার পর যে তারিখে পদচূড়ের কোন এক ঘণ্টাকে এই চুক্তির অবসানের জন্য লিখিতভাবে নোটিশ প্রদান করিবেন সেই তারিখ হইতে বার ঘাস অতিবাহিত না হওয়া পর্যন্ত বলবৎ থাকিবে। তবে পর্যন্ত ঘাসে যে, এই চুক্তি দলবৎ থাকাকানে বিবিধোগ্রহণ কৃতির বাগারে চুক্তির বিধানাবন্ধীর, এবং অতঃপর সাধারণ আনুর্জনিক আইনের বিধাবস্থুহের হাফি না করিয়া অবসানের পরেও এই চুক্তির সম্বন্ধে পর্যন্ত কার্যকর থাকিবে।

এই চুক্তির সাময়িক সুরূপ পিস্কন্ট্রাইলভারীগণ যথাক্রমে তাঁহাদের নিজ নিজ
সরকারের অনুমতি সহকারে এই চুক্তি প্রাপ্ত করিসেন।

এই চুক্তি ১৯৮০ সনের জুন মাসের ১১ তারিখ বাঠো ও ইংরাজী এই দুই
ভাষায় মক্কে সমানিত হইল এবং এই দুইটি গাঁথি সমভাবে প্রযোগিক গাঁথ বনিয়া
গন্ত হইবে।

গণ-প্রজাতন্ত্রী বাংলাদেশ সরকারের পক্ষ

F. MAHTAR

ডেট হুর্ট ও উত্তর আয়োজনাক মুখ্যমান্ত্রী
সরকারের পক্ষ

DOUGLAS HURD